

УДК 371.14:379.85(494)

Юлія Буднік

ОСОБЛИВОСТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ В ШВЕЙЦАРІЇ

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ сторіччя світова індустрія туризму набула інтенсивного розвитку. Одночасно зі зростанням загальної кількості туристів помітного розвитку зазнала інфраструктура туризму, зокрема готельне господарство. Тому в сучасних умовах актуалізується проблема формування позитивного іміджу України на міжнародному туристичному ринку, підвищення якості обслуговування, збільшення потоку туристів, а отже, на часі розроблення науково-педагогічних засад забезпечення якісної неперервної підготовки фахівців туристичної галузі. Невипадково концептуальні основи професійної підготовки фахівців для сфери туризму відображені в низці державних документів, зокрема в Законах України “Про освіту”, “Про професійно-технічну освіту”, “Про вищу освіту”, “Про післядипломну освіту”, “Про внесення змін до Закону України”, “Про туризм”, Національній доктрині розвитку освіти та Державній програмі розвитку туризму до 2022 року та ін.

Чільне місце у системі неперервної освіти фахівців сфери туризму в Україні належить післядипломній підготовці як галузі освіти дорослих, що забезпечує вдосконалення професійних знань, умінь і навичок “шляхом підвищення кваліфікації, перепідготовки, спеціалізації та стажування на основі новітніх технологій, досягнень науки і виробництва” [6, с. 152-160].

Проблеми неперервної професійної освіти відображені в низці наукових праць сучасних вітчизняних учених (Г. Васянович, І. Зязюн, Н. Ничкало, В. Радкевич, В. Федорченко та ін.).

Розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму присвячено праці зарубіжних учених: К. Веймер, Х. Вертнер, Р. Ігнер, К. Маурер, М. Хіц (Австрія); Т. Баум, Р. Даніеле, К. Купер, С. Рейно, М. Сігала, Дж. Трайб (Велика Британія); Р. Говер, Ш. Кляйн, В. Хопкен, В. Шертлер (Німеччина); М. Бонн, Б. Ван Хоф, Д. Конноллі, М. Ніколс, П. Шелдон (США); Т. Бігер, А. Інверсіні, Ф. Гоннон, Л. Кантоні, Р. Маджі, П. Паоліні, Р. Шег, Т. Штайнер (Швейцарія).

Відтак питання використання прогресивного світового досвіду післядипломної підготовки фахівців туристичної галузі у вітчизняній професійній освіті не знайшли належного висвітлення в історико-педагогічній науці.

Мета статті – розкрити особливості післядипломної підготовки фахівців сфери туризму в Швейцарії й окреслити можливості їх використання у процесі модернізації неперервної освіти України.

Проблема вдосконалення післядипломної освіти фахівців як складова їх неперервної підготовки знайшла відображення у працях учених різних галузей наукових знань: філософії, педагогіки, психології економіки і под. (О. Аббасова, Г. Васянович, Б. Гершунський, І. Зязюн, Є. Красюк, В. Ледньов, В. Маслов, Н. Ничкало, В. Федорченко та ін.) [1; 2; 3; 8; 9; 10; 13]. У дослідженнях учених акцентується на теоретико-методичних засадах професійної освіти, професійній відповідності фахівців соціальним потребам і запитам, функціях, завданнях, змісті післядипломної підготовки фахівців, а також прогресивному міжнародному досвіді підготовки працівників туризму.

Європейський досвід підготовки фахівців для туристичної сфери аналізує В. Федорченко, вказує на існуючі так звані бінарні системи вищої туристської освіти (університетський сектор та спеціалізовані заклади) в Бельгії, Великій Британії, Греції, Данії, Швейцарії, Норвегії, Німеччині, Франції та інших країнах. Однак в Італії, Іспанії, Швеції, Фінляндії існують унітарна система вищої освіти, до складу якої входять здебільшого університети. Іншу групу становлять країни, в яких функціонують інтегровані університети, до яких входять спеціалізовані середні та вищі навчальні заклади, а також країни, що входять до складу колишнього СРСР. На основі вивчення досвіду підготовки фахівців для сфери туризму в цих країнах учений пропонує ідею стандартизації в системі туристської освіти України [13].

У процесі перепідготовки й отримання другої вищої освіти пріоритетним є здобуття, оновлення, поповнення, удосконалення професійно-фахових знань. У процесі підвищення кваліфікації (наприклад, фахівець із готельної справи чи ресторанної справи). М. Скрипник характеризує підвищення кваліфікації фахівців туристської сфери диференційовано:

1. Підвищення кваліфікації в межах практичного введення в професійну діяльність здійснюється для осіб, котрі працюють у цій галузі, однак не повністю відповідають вимогам професійної діяльності.

2. Підвищення кваліфікації в рамках поглиблення спеціалізації має метою збереження і покращення фахового рівня працівника. Найбільше уваги тут приділяється професійній практиці та набуттю нових знань.

3. Підвищення кваліфікації з метою переведення на інше адекватне робоче місце (ротація) забезпечує полегшення зміни робочого місця з аналогічними обов'язками або потребу наявності спеціальних знань.

4. Підвищення кваліфікації для досягнення підвищення професійного рівня здійснюється на курсах, що орієнтують фахівців на більш високий рівень професійної діяльності [12].

Наступним рівнем неперервної післядипломної освіти є аспірантура і докторантура, які передбачають удосконалення культури мислення професіонала, методології пізнання професійних явищ, розвиток індивідуальності, становлення самодостатньої особистості у процесі реалізації досвіду творчої діяльності.

В умовах економічної кризи та реформування туристичної галузі актуалізується потреба підготовки відповідних фахівців, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів. Для збільшення ефективності діяльності туристичної галузі формують кадровий резерв, здійснюють організацію його навчання, створюють умови для самоосвіти і самовдосконалення працівників. Однією з важливих тенденцій, що визначає розвиток сучасного туризму, є раціональне використання умов праці та підвищення кваліфікаційного рівня. Адже, сучасний фахівець із туризму, окрім загальноекономічних знань, повинен знати географію туристських центрів, історію розвитку світового і вітчизняного туризму, основи гостинності, правове забезпечення туристично-рекреаційної діяльності, релігії та культури народів світу, історію образотворчого мистецтва й архітектурних стилів, фольклор і етнографію, основи екскурсовознавства, основи музеєзнавства, організаційно-правові й організаційно-технологічні аспекти функціонування активних видів туризму (оздоровчо-спортивного, екологічного, сільського), порядок організації та технологію діяльності інформаційно-маркетингової служби у сфері туристичного готельного бізнесу [7, с. 178-190]. Це далеко не повний перелік знань спеціаліста з туризму, які формують сучасного фахівця. Не менш важливими є висока ерудиція, знання людської психології, уміння використовувати наявний потенціал, оскільки від цього залежатиме успіх його професійної діяльності.

У франкомовних країнах (Швейцарії, Франції) професійна підготовка фахівців сфери туризму здійснюється багатьма навчальними закладами. Так, у Швейцарії підготовка фахівців відповідного профілю

здійснюється в широковідомих у світі навчальних закладах – Швейцарській школі готельного менеджменту (SHMS) та школі готельного менеджменту (EHL). У Франції підготовку фахівців туризму здійснює транснаціональна туристсько-готельна корпорація (ASSOR), яка має представництва у 140 країнах. Французька методика готельного менеджменту реалізується також школою готельного менеджменту ІНТТІ, Інститутом міжнародного менеджменту Ватель у Парижі, а також Паризькою школою готельного господарства і туризму.

У Швейцарії освіта і наука є головними пріоритетами. У швейцарській системі вищої освіти існують три типи освітніх установ, які готують майбутніх фахівців сфери туризму. До них відносяться: державні (кантональні) університети (*англ. Cantonal Universities*), університети прикладних наук (*англ. UAS, Universities of Applied Sciences*) і вищі професійні школи (*англ. Colleges of higher vocational education and training*) [4]. На сьогодні у Швейцарії функціонують такі навчальні заклади, які готують фахівців сфери туризму: Університет Берну, Університет Санкт-Галлена, Університет Лозанни та Університет Лугано (кантональні університети); Університет прикладних наук Люцерна, Університет прикладних наук міста Хур та Швейцарська школа туризму Університету прикладних наук Західної Швейцарії (університети прикладних наук); Вища школа туризму Люцерна, Вища школа туризму Академії Engiadina Самедана, Міжнародна школа туризму Цюріха, Державна школа готельного і туристичного менеджменту Беллінцона (вищі професійні школи). Ґрунтуючись на структурі освітньої системи Швейцарії, а також дослідженнях у сфері професійної освіти країни, виявлена структура системи професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму в Швейцарії, траєкторія здобуття професійної туристської освіти, види навчальних закладів, складено спектр професійних кваліфікацій, напрямів, спеціальностей, спеціалізацій, ступенів, розроблено механізм підготовки майбутніх фахівців у навчальних закладах.

Основною сферою діяльності кантональних університетів є фундаментальні дослідження економічних, управлінських, географічних і політичних аспектів туризму. Туристська освіта в Швейцарії на рівні бакалаврату охоплює 180 кредитів відповідно до Європейської системи переведення і накопичення кредитів (*англ. ECTS, European Credit Transfer System*) та пропонує лише деякі спеціалізації у вигляді окремих курсів (лекції та семінари); програми магістратури (90/120 ECTS) надають можливість здобути ступінь магістра наук у галузі

економіки й менеджменту. Вимоги щодо вступу до університету: наявність швейцарського атестату зрілості або диплом професійного / спеціалізованого бакалавра за умови успішного складання додаткових вступних іспитів. За Європейською системою структурна модель післядипломної освіти є такою: магістр неперервної освіти (60 ECTS); диплом неперервної освіти (30 ECTS); сертифікат неперервної освіти (10 ECTS); магістр (90/120 ECTS), бакалавр (180 ECTS); дипломи/свідоцтва туристського профілю, професійний іспит.

У навчальних закладах Швейцарії післядипломна освіта фахівця сфери туризму вибудована у певну системну модель навчання, наприклад:

1. Кваліфікація: Доктор наук, Магістр наук в галузі ділового адміністрування.

2. Навчальний заклад: Університети. Університети прикладний наук.

3. Сфера діяльності: Фахівці у сфері громадського харчування, індустрії гостинності, туризму, відпочинку.

4. Кваліфікація: Магістр /диплом /сертифікат неперервної освіти.

5. Навчальний заклад: Вищі спеціалізовані школи.

6. Сфера діяльності: Рекреаційні установи: асистент із маркетингу, менеджер індустрії розваг, консультант із питань харчування, експерт із кейтерингу, керівник туристичної групи, адміністратор, шеф-кухар [4].

Після закінчення навчання у вищому навчальному закладі у Швейцарії університети та вищі спеціалізовані школи дають певні можливості щодо підвищення професійного рівня фахівця. Понад половину всіх закладів у сфері підвищення професійної кваліфікації організовують і фінансують підприємства. Промислові та торгові палати, а також підприємницькі союзи та навчальні центри пропонують підвищення кваліфікації та приймають іспити, після складання яких видається відповідний професійний сертифікат. Післядипломна освіта Швейцарії розглядається як частина неперервної освіти, що завершується отриманням таких кваліфікацій: магістр неперервної освіти (60 ECTS); диплом неперервної освіти (30 ECTS); сертифікат неперервної освіти (10 ECTS).

На прикладі Швейцарської школи готельного менеджменту (Les Roches International School of Hotel Management), яка акредитована Асоціацією шкіл і коледжів Нової Англії (New England Association of Schools and Colleges – NEASC), Quality Assurance Agency та EdExcel, навчальна програма школи дає змогу навчатися за спеціалізацією “Готельний менеджмент”, “Ресторанний менеджмент”, “Готельний і туристичний менеджмент” і отримати диплом бакалавра у сфері готельного менеджменту (4 роки), магістра бізнес-адміністрування у сфе-

рі готельного менеджменту (1 року) та диплом післядипломної освіти (2 роки).

Програми підготовки фахівця в галузі готельного менеджменту у Les Roches International School of Hotel Management спрямовані на зміну кар'єри студентів, які мають ступінь і / або досвід роботи в іншій галузі, для розвитку навичок, управління готелями і ресторанами, організації різноманітних розважально-екскурсійних заходів тощо.

Аспірантам пропонують прискорений курс готельного менеджменту та курси ділового адміністрування для готельних організацій.

Значну увагу приділяють практичній професійній підготовці. Впродовж останнього року навчання студент повинен зробити власний результативний внесок у сферу професійної діяльності та бути спроможним показати набуті кваліфікаційні вміння, підготувавши індивідуальний проект. Проект з “event management” дозволяє їм організувати спеціальний захід на території закладу, а 6-місячне професійне стажування уможливорює отримання навичок із реального практичного досвіду [14].

Підготовка фахівця адміністрації готелю здійснюється посеместрово. Під час семестру вивчаються різноманітні курси для підвищення умінь і навичок студента. Розглянемо кожен семестр окремо:

Семестр 1. Курс управління готелем, фінанси і маркетинг. У цьому семестрі вивчаються різні оперативні курси готельного менеджменту, на яких студенти мають змогу спостерігати процес управління рестораном і персоналом з обслуговування номерів, а також апробувати ці знання на практиці. Отже, основні курси підготовки адміністрації гостинності такі:

1. Готельний менеджмент. Фінанси.
2. Послуги з маркетингу.
3. Підрозділ експлуатації номерів.
4. Харчові продукти та напої.
5. Управління операціями харчування й обслуговування.

Семестр 2. Курси управління готелем, доходами та людськими ресурсами. У цьому семестрі відбувається перехід на курси адміністративно-готельного менеджменту з проектом управління заходами та курси готельного менеджменту вищого рівня. Під час навчання студенти вивчають такі курси: “Управління готельними номерами”, “Гостинність”, “Прибутковість та управління доходами розважальних заходів”, “Управління харчовим виробництвом”.

Післядипломне стажування фахівців у Швейцарії є обов'язковим упродовж 4-6 місяців. Це дає змогу студентам використовувати свої

нові знання та навички в адміністративній, наглядовій або навчальній сфері з впливом на управлінські відділи. Цей перший реальний професійний досвід є корисним для роботи у швейцарському, міжнародному готелі або іншій установі гостинності, адже студенти підвищують професійну майстерність і привчаються до самостійної практичної діяльності в готельно-ресторанному бізнесі [15].

На основі аналізу зарубіжних наукових джерел доходимо висновку, що для вдосконалення вітчизняної системи післядипломної освіти фахівців туристичної галузі корисним є досвід неперервної професійної підготовки у Швейцарії, зокрема в частині організації програм для вироблення практичних навичок працівників готельно-ресторанної індустрії (наприклад, Міжнародна школа готельного менеджменту).

Посилання:

1. *Аббасова О. С.* Система неперервного образования: реальность и перспективы / *О. С. Аббасова, А. П. Владиславлев*; под ред. *В. Г. Афанасьева*. — Ташкент, 1983. — 159 с.
2. Інноваційні педагогічні технології та проблеми модернізації професійно-технічної освіти [Текст] : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 9-10 жовт. 2013 р., м. Львів / Нац. акад. пед. наук України, Львів. наук.-практ. центр проф.-техн. освіти ; [редкол. : *Васянович Г. П.* (голова) та ін.]. — Львів : Сполом, 2013. — 408 с.
3. *Гершунский Б. С.* Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). — М. : Изд-во “Совершенство”, 1998. — 608 с.
4. *Закордонець Н. І.* Загальні закономірності професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму у Швейцарії / *Н. І. Закордонець* // Вісник Черкаського університету. — Сер. : Пед. науки. — 2009. — Вип. 164. — С. 87—90.
5. *Закордонець Н. І.* Можливості реалізації передових ідей швейцарського досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму у вищих навчальних закладах України / *Н. І. Закордонець* // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. — Сер. : Педагогіка. — 2012. — № 3. — С. 135—144.
6. *Кашинська О. Є.* Сучасний стан систем підготовки фахівців готельного господарства в розвинутих країнах світу // Вісник Луганського національного університету. — Сер. : Пед. науки. — Частина III. — 2013. — Вип. 18(277). — С. 152—160.
7. *Конодель Л. В.* Підвищення Кваліфікації й перепідготовки кадрів для сфери туризму в Франції // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Збірник наукових праць. — 2011. — № 14 (225). — С. 178—190.
8. *Красюк Е. Р.* Профессиональная подготовка студентов туристического вуза в условиях экскурсионного бюро : автореф. дисс. на соискание научн. степени канд. пед. наук : спец.13.00.08 “Теория и методика профессионального образования” / *Е. Р. Красюк*. — М., 2002. — 46 с.
9. *Леднев В. С.* Непрерывное образование: структура и содержание. — М. : АПН ССР, 1988. — 282 с.
10. *Ничкало Н.* Стандарти професійної освіти: проблеми методології і творчих пошуків // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Польсько-український журн., українсько-польський [щоріч.]. — Ченстохова ; К., 2000. — [Вид.] 2. — С. 47—63.

11. *Олійник В. В.* Післядипломна педагогічна освіта // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. *В. Г. Кремень*. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — С. 682—683.
12. Педагогіка туризму : навчальний посібник / За ред. *В. К. Федорченко, Н. А. Фемченко, М. І. Скрипник, Г. С. Цехмістрової*. — К. : Слово, 2004. — 296 с.
13. *Федорченко В. К.* Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму : монографія. — К. : Слово, 2004. — 465 с.
14. Education in Switzerland. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.myswitzerland.com/en/update-about-switzerland/education-switzerland.html>.
15. Postgraduate Degree in Les Roches International School of Hotel Management. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.lesroches.edu/programs/postgraduate-in-hospitality-management.html>.

References (translated and transliterated)

1. *Abbasova O. S., Vladyslavlev A. P.* Systema neprerivnoho obrazovanyia: realnost y perspektyvi (System of continuous education Reality and Prospects). / Ed. by *V. H. Afanasev*. Tashkent, 1983. 159 p.
2. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii ta problemy modernizatsii profesiino-tekhnichnoi osvity : materialy vseukr. nauk.-prakt. konf., 9-10 zhovt. 2013 r., m. Lviv (Innovative educational technologies and problems of vocational education modernization : All-Ukrainian scientific and practical Conf., Oct. 9-10, 2013, Lviv) / National Academy of pedagogical sciences of Ukraine, Lviv scientific and practical center of vocational education ; *Vasianovych H. P* (ed.) et al. Lviv, 2013. 408 p.
3. *Hershunskyi B. S.* Fylosofyia obrazovanyia dlia XXI veka (V poyskakh praktyko-oryentyrovannikh obrazovatelnykh kontseptsyi) (Philosophy of Education for the XXIst Century) (In search of practice-oriented educational concepts). Moscow, 1998. 608 p.
4. *Zakordonets N. I.* Zahalni zakonomirnosti profesiinoi pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv sfery turyzmu u Shveitsarii (Common patterns of vocational training of future specialists in tourism in Switzerland) // Bulletin of Cherkassy University. Pedagogical Sciences, 2009. Issue 164. P. 87—90.
5. *Zakordonets N. I.* Mozhlyvosti realizatsii peredovykh idei shveitsarskoho dosvidu profesiinoi pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv sfery turyzmu u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (Possibilities of implementing innovative ideas of the Swiss experience of training future professionals of tourism at higher educational institutions of Ukraine). // Scientific works of Ternopil State Pedagogical University. Pedagogical Sciences, 2012, № 3. P. 135—144.
6. *Kashynska O. I.* Suchasnyi stan system pidhotovky fakhivtsiv hotelnoho hospodarstva v rozvynutykh krainakh svitu (Current state of hotel industry professionals' training in developed countries) // Bulletin of Luhansk State University: Pedagogical Sciences, 2013. Part III, issue 18 (277). P. 152—160.
7. *Konodel L. V.* Pidvyshchennia Kvalifikatsii i perepidhotovky kadriv dlia sfery turyzmu v Frantsii (Advanced and retraining courses for tourism sector in France). // Bulletin of T. Shevchenko State University of Lygansk : Collected works, № 14(225), 2011. P. 178—190.
8. *Krasiuk E. R.* Professyionalnaia podhotovka studentov turisticheskogo vuza v uslovyiah ekskursionnogo biuro : avtoref. dyss: na soyskanye nauchn. Stepeny kand. ped. nauk : spets.13.00.08 “Teoryia y metodyka professyionalnoho obrazovanyia” (Vocational training of tourism faculty students in tourist office : Author's abstract of Ph. D. thesis in pedagogical sciences). Moscow, 2002. 46 p.
9. *Lednev V. S.* Nepreryvnoe obrazovanye: struktura i sodержanie (Continuing education: structure and content). Moscow, 1988. 282 p.
10. *Nychkalo N. H.* Standarty profesiinoi osvity: problemy metodolohii i tvorchykh poshukiv (Standards of vocational education: problems of methodology and creative

- research). // Vocational Education: Pedagogy and Psychology: Polish and Ukrainian Journal, Chęstokhova; Kyiv, 2000. [Pub.] 2. P. 47—63.
11. *Oliynyk V. V.* Pisliadyplomna pedahohichna osvita (Postgraduate Pedagogical Education) // Education Encyclopedia / Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine; ed. by *V. H. Kremen*. Kyiv, 2008. P. 682—683.
  12. Pedahohika turyzmu. Navchalnyi posibnyk (Pedagogics of tourism : Textbook) / Ed. by *V. K. Fedorchenko, N. A. Femenko, M. I. Skrypnyk, H. S. Tsekhmistrovoi*. Kyiv, 2004. 296 p.
  13. *Fedorchenko V. K.* Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky fakhivtsiv dlia sfery turyzmu (Theoretical and methodological foundations of training for the tourist industry: monograph). Kyiv, 2004. 465 p.
  14. Education in Switzerland. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.myswitzerland.com/en/update-about-switzerland/educationswitzerland.html>.
  15. Postgraduate Degree in Les Roches International School of Hotel Management. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.lesroches.edu/programs/postgraduate-in-hospitality-management.html>.

Стаття надійшла до редакції 24.10.2013

Ю. Будник

Особенности последипломной подготовки специалистов сферы туризма в Швейцарии

Изложены результаты анализа прогрессивного опыта последипломной подготовки специалистов сферы туризма в Швейцарии, очерчены возможности его использования в процессе модернизации непрерывного образования Украины. Рассмотрена проблема непрерывного профессионального образования на фоне научных трудов современных отечественных и зарубежных ученых, указаны уровни повышения квалификации в процессе переподготовки и получения второго высшего образования. Представлен перечень знаний специалиста по туризму, которые формируют современного специалиста и влияют на успех его профессиональной деятельности. Автор описывает типы образовательных учреждений (Швейцарская школа гостиничного менеджмента, Международная школа гостиничного менеджмента Ле Рош, Университеты Лозанны и Лугано, Высшая школа туризма Люцерн и другие), которые готовят будущих специалистов туристической отрасли в Швейцарии, рассматривает туристическое образование на уровне бакалавриата, магистратуры и последипломного образования; систему накопления кредитов, прохождение специализированных курсов (лекций и семинаров) и учебные программы для получения научных степеней в определенной области обучения, а также анализирует структурную модель последипломного образования в этой стране.

Ключевые слова: последипломное образование, специалисты сферы туризма, непрерывное образование Швейцарии, гостиничный и туристический менеджмент.

Ju. Budnik

Features of Postgraduate Training of Specialists of Tourism Industry in Switzerland

This paper presents a progressive experience of postgraduate training of specialists in tourism industry in Switzerland, outlines the possibility of its use in the modernization of Ukrainian lifelong learning. The article reviews the problem of continuing professional education on the background of the research papers of contemporary native and foreign scholars; the levels of increasing the qualification in the process of retraining and getting the second higher education are specified. The article presents a list of specialist knowledge on

tourism, which forms a modern professional and impacts on the success of the career. The author describes the types of educational institutions (Swiss Hotel Management School, International School of Hotel Management Le Roche, Universities of Lausanne and Lugano, Lucerne Tourism High School, and others) that prepare future professionals of the tourist industry in Switzerland; examines tourist education at undergraduate, graduate and postgraduate levels; credit accumulation system, specialized courses (lectures and seminars) and training programs for obtaining academic degrees in a particular field of study, as well as, analyzes the structural model of postgraduate education in this country.

Key words: postgraduate training, specialist of tourist industry, continuing education in Switzerland, hospitality and tourist management.

Рецензент – доктор філософських наук,
професор В. О. Кудін